

SANDARA

THE LEAGUE

LITHUANIAN

NEWSPAPER

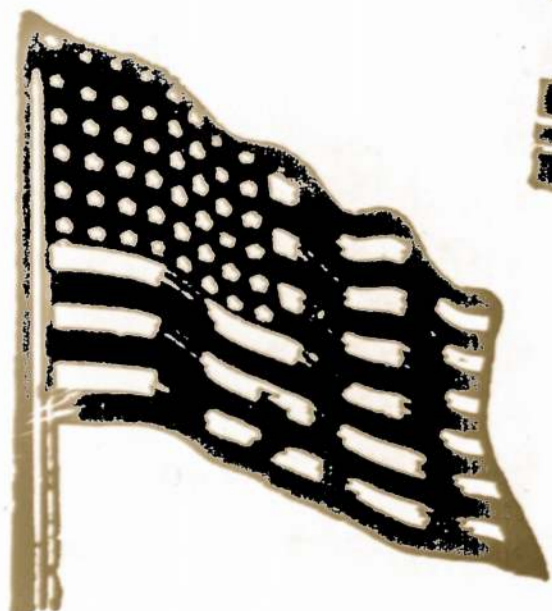
EINA NUO 1918 METŲ

SANDARA

Published by the
Lithuanian National League
of America

Consisting of 100 Branches Located
in All Principal Cities of the
UNITED STATES

840 West 33rd Street,
Chicago, Ill. 60608
Telephone: (312) 927-4789

PRICE 50 CENTS

SAUSIO 26 - JANUARY 26, 1981

NR. 2

VLIKO SVEIKINIMAS

ŽENGIANT Į NAJUS METUS

Pradedant Naujus Metus, VLIKO Valdyba sveikina visus geros valios lietuvius, kur jie bebūtų, pavergtoj Lietuvoj, Sibire, Arktikoj ar laisvame pasauly.

Praėjusieji metai buvo sunkūs mūsų Tautai; pareikalavo daug naujų aukų, sukėlė didelį susirūpinimą ateitimi, kai Tėvynėje mūsų gimtajai kalbai ir visai jaunajai kartai gresia nauji pavojai dėl rusiško ir bolševikiško imperializmo. Mūsų Tauta naikinama fiziniai ir dvasiniai. Mus džiugina tik rezistencinė nuotaika, kuri apėmė ir jaunąją kartą: nepasiduoti, kovoti, neišnykti.

Pasaulis vis daugiau išgirsta pavergtųjų balsą. Jų kova ir kančios garsiai nuskambėjo Madrido, vakariečių spaudoje ir radijo bangomis. Atrodo, kad esame naujų įvykių išvakarėse, kai pasauly jaučiamas atsipeikėjimas, realesnė pažūra į padėtį ir noras kovoti, bet ne rezignuoti. Paskutiniai įvykiai Amerikoje ir Lenkijoje teikia pavergtiems daugiau vilčių.

Laisvame pasauly esą lietuviai turime nepavargti, nenustoti vilties, sutelkti bendrai kovai jėgas, vedami vieno tikslo: Laisvės Lietuvai!

Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo
Komitetas

TRUMPAI IŠ VISUR

Po Antrojo Pasaulinio karo buvo 70 valstybių, o dabar jų yra 165.

Pereitų metų rinkimuose JAV balsavo 53,95 % turinčių teisę balsuoti piliečių.

Graikija priimta į Europos bendrąją rinką. Eilės laukia Ispanija ir Portugalija.

Vokietijos admiralo Doenitz laidotuve buvo uždrausta dalyvauti uniformuotiems kariams, tačiau jų keli tūkstančiai dalyvavo pasipuošę įvairių laipsnių geležiniais kryžiais. Palaidojus sugiedota "Deutschland ueber Alles".

Afganistano pabėgėliams šelpti JT 1980 metais išleido 200 mil. dol.

Europos bendrosios rinkos pirmi rinkti išrinktas Liuksemburgo atstovas.

Nuo liepos 1 d. JAV bus į apyvartą paleistos naujos vieno cento monetos.

Carteris, išeidamas į pensiją, paprašė aukštiesiems federalinės valdžios valdininkams pakelti 22% atlyginimą, taip pat ir jam pensiją.

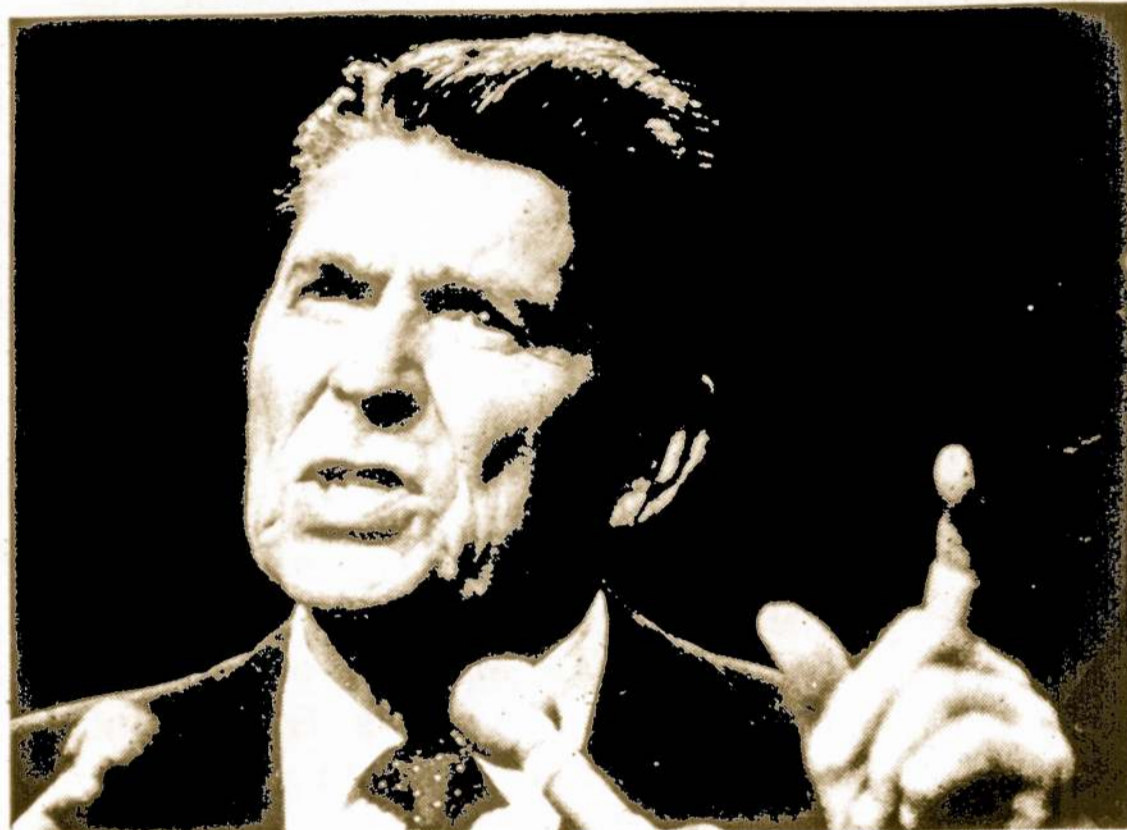
JAV ambasadorė JT Kirk Patrick pareiškė, kad ji pasiūlys nutraukti JAV paramą tiems kraštams, kurie eina prieš JAV ar jos sąjungininkų politiką.

Vakarų Vokietijos vyriausybė garantavo Lenkijai dar 153 mil. dol. paskolą.

Turkijoje suimti dar 85 komunistų teroristai.

Reagano spaudos sekretoriumi paskirtas S. Brady iš Centralia, Illinois, o jo pavaduotoju K. Small iš Wilmette, Ill.

Nikolai Koroliuk, žymus sovietų šni-

Ronald Reagan

40-TASIS JAV PREZIDENTAS

pas, per Austriją pabėgo į Vak. Vokietiją.

Sausio vidury, atlėkęs iš Sibiro šalimis, vėjas ir sniegas nusiaubė Japoniją. Žuvo keliasdešimt žmonių. Vietomis sniego buvo virš 10 pėdų.

Keturi įžymūs kubiečiai Portugalijoje paprašė politinės globos.

Sausio mėn. Illinois buvo 9,4 % bedarbių.

New Jersey prieglaudoje sudegė 33 seneliai.

Reaganas stiprina ryšius su Afrikos valstybėmis.

Puerto Ricoje išsprogdinta JAV aviacijos bazė. Sunaikinti keli lėktuvai. Nuostolių padaryta virš 45 mil. dol.

Daugelis sovietų karių Afganistane ima vartoti narkotikus.

Meksikos prezidentas atsiuntė Reaganui dovanų arabų veislės baltą žirgą, baltą ir sidabro pentinas.

Salvadore yra žuvusių iš Kubos atsistų teroristų.

JAV yra 51,000 Irano studentų.

Okupuotoje Lietuvoje, Kaune trūksta geriamo vandens.

LENKIJOS ĮVYKIŲ ATGARSIAI LIETUVOJE

Didėjanti įtampa Lenkijoje jau veikia ir Lietuvą. THE NEW YORK TIMES korespondentas Maskvoje, R. W. Apple, Jr., lapkričio 23 d. rašė, kad Sovietų valdžia ėmėsi žygių užtvirti SSRS-os sritis, kurios turi "glaudžius ryšius su Lenkija", kad į jas neprasis-kverbtų neramumai. Lietuvoje ir Latvijoje nebegalima gauti lenkų laikraščių. "Lietuvos sostinė Vilnius, kur gyvena nemažai lenkų, staiga buvo uždarytas užsieniečiams... Du vakariečiai korespondentai, planavę šį miestą, buvo paiformuoti, kad jis laikinai uždarytas".

Savo vedamajame apie krizę Lenkijoje Paryžiaus dienraštis LE MONDE (lapkričio 23) taip rašė: "Vilniaus laikraštis ką tik pirmą sykį palygino įvykius Lenkijoje su įvykiais Vengrijoje 1956-ais ir Čekoslovakijoje 1968-ais metais. Tai nepaprastai rimtas ir grėsmingas komentaras". Atrodo, kad minėtas laikraštis yra SOVIETSKAJA LITVA.

New Yorko dienraštis THE WALL STREET JOURNAL gruodžio 4 d. minėjo pranešimus apie "darbo nutraukimus" Vilniuje. "Lietuva, kaip ir Lenkija, giliai katalikiška šalis, nerimsta po Sovietų valdžią".

SAUSIO 20 -TOJI....

Tai ypatinga diena - Vašingtonė iškilmingai prisaiškintas JAV prezidentas ir vice prezidentas. Tas įvykis buvo atžymėtas ne tik sostinėje, bet ir kituose miestuose.

Kitas įvykis, ką tik nustelbęs pirmąjį, buvo 52 įkaltų išlaisvinimas ir sugrįžimas. Ta proga visi prisimena ne tik amerikiečių įkaltų būvimą Irano nelaisvėje net 444 dienas, bet žuvusius amerikiečius nepavykusioje misijoje, tikslu įkaltus išvaduoti.

SPAUDOS KONFFRENCUOJF PREZ.
R. REAGAN IR VICFPREZ. GEORGE
BUSH GEROJE NUOTAIKOJE

JAUNIMO BRUZDĖJIMAS ESTIJOJE

Spalio 20 d. Parnu mieste suimtas inžinierius - statybininkas Veljo Kalep ir apkaltintas "banditizmu". Jis yra pasirašęs kelis viešus pareiškimus ir laiškus, kuriuose protestuojama prieš žmogaus teisių pažeidimus Estijoje. Suimtas ir 17-metis Talino techniko mokyklos mokinys Alan Sep, kuris buvo apkaltintas "chuliganizmu" už dalyvavimą moksleivių demonstracijose. Buvo ir daugiau suėmimų. Taline ir Tartu padaryta nemaža kratų. Daug savilaidinių spausdinių konfiskuota poeto ir kalbininko Elerio bute.

RUSAI LAIKO LIETUVIUS SAVO REZERVATE

Lietuvos padėtį iškalbiai prisiminė nuo 1975 metų Prancūzijoje gyvenantis žymus čekų rašytojas Milan Kundera, kad tik anglų kalba pasirodžiusios "Juoko ir užmaršties knygos" autorius.

THE NEW YORK TIMES taip rašo: "Jei vaikystėje man kas būtų pasakęs: vieną dieną tavo tauta pranyks iš pasaulio, aš būčiau atmetęs tai, kaip nesamone... Žmogus žino, kad jis mirtingas, bet neabejoja, kad jo tauta gyvens amžinai. Bet po rusų invazijos 1968-ais metais kiekvienas čekas suprato, kad jo tauta gali būti tytomis ištrinta iš Europos, kaip per pastaruosius metus iš pasaulio tytomis tirpo 40 milijonų ukrainiečių, pasauliui visai nekreipiant dėmesio. Arba štai lietuviai. Ar žinot, kad 17-me šimtmetyje Lietuva buvo galin-ga Europos valstybė? Šiandien rusai laiko lietuvius savo rezervate, kaip pu-siau išnaikintą, nuo lankytojų užtvirtą gentį, kad užsienis nežinotų apie jų egzistenciją".

"Juoko ir užmaršties knygos" pagrindinės temos yra Čekoslovakijos likimas ir bolševikinis totalitarizmas. Knygai pasirodžius Prancūzijoje 1979 metais, Prahos valdžia atėmė iš Kunderos Čekoslovakijos pilietybę. "Aš nežinau, kas mano tautos laukia ateityje", - sako jis. "Nėra abejonės, kad rusai darys visa, kas įmanoma, palaipsnui ją ištrindinti savo civilizacijoje".

APIE LAGERIUS IR PASIPRIEŠINIMĄ OKUP. LIETUVOJE

Apie Lietuvą dažnai rašo V. Vokietijoje leidžiamas rusų emigrantų žurnalas POSEV. 1980 m. 9-me numeryje spėliojama, kad Lietuvoje esą vienuolika lagerių ir septyni kalėjimai. Ypač gerai žinomas Pravieniškės lageris, kuriame kaliniai gamina baldus. Dalis šio lagerio esanti Vilniuje, netoli nuo Aušros Vartų, buvusiam vienuolyne.

Tvirtinama, kad ginkluoti pasipriešinimai prieš okupantą Lietuvoje vykę ir partizaniniam karui pasibaigus. 1962 m. į Kaliningradą (buv. Karaliaučius) atėjęs traukinys, vežęs pinigų, su kulku išdaužytais langais. Tai padarė "lietuviai nacionalistai".

Tais pat metais visa flotilija žvejų laivų protestavo prieš Chruščiovo potvarkį sumažinti žvejams mokamą atlyginimą. Žvejai visą sugautą žuvį išvertė ant jūros kranto. Protestą gynė lietuvis kapitonas Antanas Zurinskis buvęs sušaudytas.

KATAKOMBOS PO RAUDONOMIS UŽUOLAIMOMIS

THE AMERICAN SPECTATOR 1980 m. spalio numeryje išspausdino Francis X. Maierio straipsnį "Katakombos po raudonomis užuolaidomis", kuriame jis taikliai aprašo lietuvių religinę bei tautinę rezistenciją ir kritikuoja Vakarų nepakankamą dėmesį jų kovai. Maieris palygina ypatingą amerikiečių televizijos ir spaudos susidomėjimą trimis šią vasarą iš Rusijos ištreptomomis feministėmis su beveik visiška tyla apie Nijolės Sadūnaitės bylą. Maskva griežčiausiai elgėsi su Sadūnaite, žinodama, kad Vakaruose, ypač Amerikoje, religija nėra laikoma pažangi ar aktuali tema. Sovietų elgesys su Sadūnaite taip pat rodo, kad jie bijosi nerusų tautų nacionalizmo, kurio jie nesugebėjo nustelbti.

Maieris primena, kad po antrojo pasaulinio karo lietuviai aštuoneris metus vedė partizaninį karą prieš sovietus ir pralaimėjo dėl Sovietų skaitlingumo, Remdamasis LKB KRONIKOS medžiaga, Maieris išsamiai aptasakoja tikinčių persekiojimą Lietuvoje. "Lietuvos katalikų vargai", - rašo jis, - "tėra dramatiškiausias pavyzdys" to, kas dabar dedasi visoje Sovietų imperijoje.

PERSPĖJA IŠEIVIUS NEBENDRAUTI SU OKUPANTAIS

Krašto ir išeivijos bendravimo klausimais plačiai pasisako neseniai Vakarų pasiekęs savilaidinės ALMA MATER 4-tas Nr. Straipsnyje apie pernykštį Pasaulio Lietuvių Jaunimo IV-tą Kongresą, A. Vientautas (spapyv.) rašo: "... Bendrauti ir derinti visų pastangas reikia. Belieka pasikliauti greita orientacija, išradingumu, gilia nuovoka, protingu atsargumu. Bet kartais reikia rizikuoti."

Tačiau Vientautas perspėja išeivius "nebendrauti su okupantais". Jis džiaugiasi, kad išeivių jaunimo kongreso atstovai nepakibo "ant sovietinės propagandos meškerės" ir nesibroliaavo su tariama "lietuvių jaunimo grupe", kuri Vokietijoje švaistėsi tuo metu, kai vyko kongresas". Toji grupė, kurioje buvo ir Vilniaus universiteto komjaunimo "vaduokas" Ramonas, "savo užduoties neatliko".

ELTA

SANDARA

LITHUANIAN NEWS PAPER

Published bi-weekly on Mondays, except July,
by the LITHUANIAN NATIONAL LEAGUE OF AMERICA, INC.
Second class postage paid at Chicago, Illinois
Sandara (USPS 480-880)

GENERAL OFFICE:
840 West 33rd Street, Chicago, Ill. 60608

Phone YArds 7-4789

SUBSCRIPTION RATES: UŽSAKYMŲ KAINA:
In The United States per year \$10.00 Suvienytose Valstybėse metams \$10.00
In Foreign Countries per year \$10.00 Užsienyje metams..... \$10.00

Opinions expressed in any column appearing in the SANDARA, including those of staff members, reflect the views of the writer only. The opinions may or may not be in agreement with those of the Lithuanian National League of America.

LIETUVOS IŠLAISVINIMU BESIRŪPINANT

Susivienijimas Lietuvių Amerikoje, ALT Sandara ir taip pat kitos Amerikos lietuvių organizacijos visuomet rūpinosi Lietuvos reikalais, SLA ir Sandara yra įsijungę į AMERIKOS LIETUVIŲ TARYBĄ, kuri nuo pat okupacijos pradžios vadovauja Lietuvos išlaisvinimo kovai.

Visus savo narius ir visus geros valios lietuvius skatiname gausiau dalyvauti VASARIO 16 minėjimuose, panaudoti visas progas keliant balsą dėl Lietuvos išlaisvinimo ir skirti aukas LIETUVOS LAISVINIMO REIKALAMS, pasiunčiant jas AMERIKOS LIETUVIŲ TARYBAI, kuri apjungia įvairias lietuvių politines ir pasaulėžiūrines grupes Lietuvos laisvinimo veiklai.

Tegu 1918 m. VASARIO 16 laisvės šauksmas uždega ir šiandieną mūsų širdis — dirbti, aukotis, pasiųsti Lietuvos laisvinimo kovai, vadovaujant AMERIKOS LIETUVIŲ TARYBAI!

Povilas P. Dargis,
Susivienijimo Lietuvių Amerikoje Prezidentas
ir
Amerikos Lietuvių Tautinės Sandaros Centro pirmininkas

Juno Beach, Florida

Sausio 4 d. atšvęstos Vytauto Tomkaus, šio lietuvių vietovės pradininko, vardinės. Be daugelio svečių, dalyvavo dr. K. Bobelis su ponia Dalia, VLiko valdybos kiti nariai - agr. Jonas Daugėla ir prof. Jokūbas Stukas.

VLiko pirmininkas svečiams padarė pranešimą apie VLiko veiklą, paliesdamas Madrido konferenciją ir kt. Ragino visuomenę remti VLiko veiklą parbrėždamas, kad jeigu dėl kurių nors priežasčių kam nors sąžinė neleisdžia bendradarbiauti su VLiku, tai prašoma bent netrukdyti.

Šeiminkai Albina ir Vytautas Tomkai pobūvio metu per VLiko pirmininką dr. K. Bobelį įteikė TAUTOS FONDUI auką - visą tūkstantį dolerių. (jd)

Cleveland, Ohio

Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo 63-ųjų metų sukakties minėjimui Clevelando Amerikos Lietuvių Tarybos - ALto skyrius intensyviai ruošiasi. Pagrindiniu kalbėtoju bus mūsų laisvės kovotojas, kalbėjęs komunistų kalėjimuose ir sunkiomis aplinkybėmis pasiekęs laisvės vakarus - VLADAS ŠAKALYS.

Per trumpą savo buvimo laiką vakaruose jis labai aiškiai išdėstė komunistinės Rusijos tikslus ir jų veiklą likusiam pasauliui pavergti. Vl. Šakalys yra geras kalbėtojas, todėl šia proga pasinaudoti visuomenė kviečiama skaitlingai dalyvauti.

Iš amerikiečių pusės kalbės JAV Ohio 17 Distrikto kongresmanas, dide-

lis komunizmo priešas John M. Ashbrook. Jis yra dirbęs komitete prieš Ameriką nukreiptą komunistų veiklą. Manoma, kad 1982 m. jis kandidatuos į JAV senatą H. Netzenbaum vietą.

Meninę programą atliks solistė Aldona Švedienė akomponuojant komp. J. Švedui.

Minėjimo iškilmingoji dalis, po pamaldų abi juose bažnyčiose, įvyks parapijios auditorijoje 1981 m. vasario 15 d. 4 val. p.p. Smulki programa bus paskelbta vėliau.

Rochester, N.Y.

● MIRĖ SAVANORIS KŪRĖJAS ZIGMAS ARLAUSKAS sausio 16 d. po ilgos vėžio ligos. Velionis, po Lietuvos Nepriklausomybės kovų, liko kariuomenėje ir, baigęs Marijampolės mokamą eskadrono programą, ilgą laiką buvo gusarų viršila. Dalyvavo pulko orkestre.

Rocheteryje jis buvo ilgametis choro dalyvis. Dar paskutiniame kariuomenės šventės minėjime sirgdamas dalyvavo ir kaip savanoris - kūrėjas sėdėjo garbės prezidiume.

Pagal velionies pageidavimą, palaidoti nuvežtas į Kanadą. Paliko daug giminių ir brolių. Jo brolis kunigas atkentėjo Sibire ir dar gyvas yra Lietuvoje.

● VASARIO 16 MINĖJIMAS rengiamas vasario 22 d. Veiklus ALTO pirmininkas Juozas Jurkus visada randa įdomius kalbėtojus šiai progai. Šiemet pakvietė Tomą Venclovą iš New Haveno, kur jis Yale universitete profesoriauja. Jis išvakarėse - vasario 21 d. vakare turės literatūros vakarą.

SANDAROS REDAKCIJA
Redaktorius: G. J. Lazauskas
Redakcijos nariai: E. Boreiša (polit.), P. Bružas (techn.),
Skyrių redaktoriai: Janė Bajerčienė (Šeiminkų sk.), Vyta. Širvydas (English Section).

SANDAROS ADMINISTRACIJA
Administratorė: Edita Rinkus
Ekspeditorius: Stasys Dagys
Administracijos darbo valandos:
Pirmadienį, Antradienį ir Trečiadienį

10 val. - 12 val. ir 1 val. pp - 6 val. vakare. (kitu laiku, esant svarbiam red. ir adm. reikalui, galima skambinti 312 - 543 - 8198.)

SANDAROS ATSTOVAI

So. Bostone: Inž. Aleksandras J. Chaplikas; Los Angeles - inž. Juozas Ruokis; Detroitė - Antanas Norus.

TALKININKAI, kurie norėtų bet kuo prisidėti prie Sandaros darbų, prašomi pranešti red. ir adm. telefonais.

BOSTONO Padangėje

VASARIO 16 MINĖJIMAS BOSTONE

Minėjimas įvyks vasario 15 d. Pamaldos bus 10 val. 15 min. šv. Petro Liet. Bažnyčioje, So. Bostone. Po to 3 val. pp. bus iškilmingas minėjimas Liet. Piličių D-jos 3-čio aukšto salėje. Atidaromąją kalbą pasakys ALTO sk. pirm. Aleksandras Chaplikas. Pagrindinis kalbėtojas bus Vincas Trumpa iš Washington, D.C. Meninę dalį atliks solistė Bizinkauskaitė iš Brocktono ir Onos Ivaškienės tautinių šokių jaunė snioji grupė.

Visi kviečiami gausiai dalyvauti minėjime ir savo aukomis paremti Lietuvos laisvinimo darbus. Aukokime ALTUI ir VLIKUI, kurie veda taip svarbią kovą už Lietuvos išlaisvinimą. Mūsų pareiga ši darbą paremti aukomis. Rengėjai yra - ALTO sk. pirm. Aleksandras Chaplikas ir sk. valdyba.

Bostono ALTO skyriaus atstovai lankėsi pas Mass. valstijos gubernatorių Edward J. King, kuris pasirašė proklamaciją, paskelbdamas vasario 16 dieną Lietuvos nepriklausomybės dieną.

PETRO KALVYNO VIENERIŲ METU MIRTIES SUKAKTIS

1980 metų vasario mėn. 2 d. 1 val. ryto negailėstinga mirtis iškvietė amžinybėn mano mylimą vyrą. Palaidotas šv. Iono Kapinėse Worcestereryje. Jo atminimui metinių mirties proga sausio 31 d. bus atšaukiamos šv. Mišios pas pranciškonus Kennebunkport.

Mielas Petrai, ilsėkis Viešpatiešramybėje. Nuoširdžiai prašau gimines ir pažįstamus prisiminti savo maldose.

Nuliūdusi lieka žmona Elzbieta Kalvynienė.

Mielam bičiuliui
A. A.
VYTAUTUI MAČIUI

MIRUS, Jo žmonai, dukrai, sūnums su šeimomis ir giminės reiškiamė nuoširdžią užuojautą ir kartu liūdime

Lietuvos Valstiečių Liaudininkų
Sąjungos Prezidiumas

no ekskursijos aprašymą. Iš jo 1980. XI. 4-5 dienų Naujienose aprašytų vietovių, išėitų taip, kaip jau anksčiau rašiau, kad ne apie tą patį laiką ir vietoves kalbame. Nėra reikalo ir įtokius jo arogantiškus ir tendencingus išsireiškimus atsakinėti.

Abu jo straipsniai persunkti machinacijomis; jis įtaigoja mane matyti ir rašyti tą, ką jis nori, be to, pasimeta sąvokose, ekskursanto - keleivio pagautus išpūdzius lygina su mokslininku, kuris tik gerai išnagrinėjęs ir ištyręs paskelbia išvadą.

Pagaliau, nėra reikalo vesti beprasmi gincą. Aprašymas neapgautas paslaptimi, jei kas nors apie tas vietoves aprašys geriau, tai mano aprašymas liks be prasmės.

Su nuoširdžia pagarba
J. Girdžiūnas

LAIŠKAI LAIŠKAI LAIŠKAI

Sandarai

Gerbiamoji Sandaros Redakcija, 1980 m. lapkričio 11 d. pasiunčiau Naujienų redakcijai žemiau parašytą trumpą laiškutį ir prašiau išspausdinti jį Naujienose. Iki šiol laiškutis nebuvo išspausdintas, kuriame atsakiau į Vl. Valinevičiaus, manęs ir rašinių, profanacijas.

Prašau gerb. redaktorių jį išspausdinti Jūsų redaguojamoje Sandaroje. 1981. I. 20 J. Girdžiūnas

" Gerbiamoji Naujienų Redakcija, Prašau neatsisakyti išspausdinti šį mano trumpą laiškutį. Jis liečia Vlodo Valinevičiaus vadinamą kritiką, apie ma-

BOSTON, MASS.

JUOZUI LEKIUI 90 METŲ

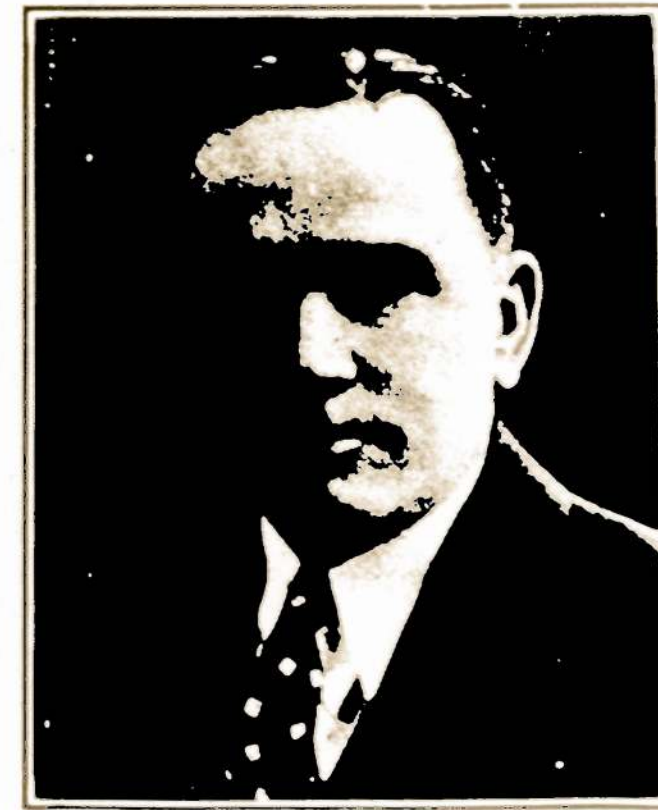
Dorchesteryje gyvenęs Juozas Lekys yra plačiai žinomas už Bostono ribų. Gimęs 1890 metų spalio 24 d. Džukijos Alovės parapijos Alovės kaime. Atvyko Amerikon 1907 m. balandžio 24 ir nuo to laiko tebegyvena Bostone. Dorchesteris yra to miesto dalis.

Tuo pat įsijungęs į lietuvių Jaunimo ratelį ir Dailės - Dramos draugiją "Gabijs", Lekys skaitė ir platino lietuviškąją spaudą. 1913 metais Juozas, tada dar Lekevičius, vėliau Lekys, aktyviai padėjo dr. Jonui Basanavičiui ir advokatui Martynui Yčui rinkti aukas Lietuvių Mokslo draugijai Vilniuje. Ir pats pirkė kelis LMD bonus po \$10 - tada dideli pinigai.

Į SLA įsirašė 1919 m. spalio 3 d. ir per ilgus metus buvo So. Bostono 43-iosios Kp. sekretorium.

Daugiausiai metų J. Lekys padirbėjo South Bostono Lietuvių Piličių draugijai. 1915-1963 m. jis buvo ar valdyboje, ar direktorių taryboje. Tuo pačiu metu jis veikė ALT Sandaroje, Susivienijime Lietuvių Amerikoje, o pastaruojų metu Kazimiero Pratapo stipendijų fondo valdyboje.

Būdamas ALT Sandaros Mass. apskrities išdininku, organizavo paramą Vasario 16-tos gimnazijai Vokietijoje.

JUOZAS LEKYS

1964 m. rudenį So. Bostono Lietuvių Piličių draugija pagerbė savo pensijon išėjusį direktorių Lekį šauniu banketu, kurį pravedė dr. A. Kapočius, o muzikinę programą atliko sol. Ben. Povilavičius ir komp. Julius Gaidelis. Ta proga Juozą Lekį viešai sveikino Lietuvos garbės konsulas adv. A. O. Šalna ir dvylikos organizacijų atstovai.

Jubiliatas J. Lekys buvo susirinkęs įdomią lietuvišką bibliotekėlę. Neseniai pasirūpino, kad ji nedingu, o tinkamai išdalino archyvams ir bibliotekoms. Jo rinkinyje buvo ir retas kultūrinis žurnalas "Jaunoji Lietuva", leistas prieš I pasaulinį karą.

Lietuviškosios spaudos skaitytojai linki garbingam veikėjui geros sveikatos šimtui metų išgyventi.
J. Gimbutas

Mieli SANDAROS skaitytojai ir bendradarbiai!

Skaitytojų ir Sandaros administracijos patogumui, apačioje čia dedame atkarpą, kurią užpildžius prašome prisiųsti Sandaros administratorėi p. Editai Rimkienei, kas dar nėra susimokėjęs už laikraštį. Taip pat prašome surasti ir naujų skaitytojų. Už jūsų malonų atsiliepimą ir SANDAROS parėmimą būsimė labai dėkingi.

Visos aukos skelbiamos Sandaroje.

SUSIPAŽINIMUI
vienas "Sandaros" numeris
siunčiamas nemokamai

Siųsti šiuo adresu: SANDARA, 840 West 33 rd Street, Chicago, Ill, 60608

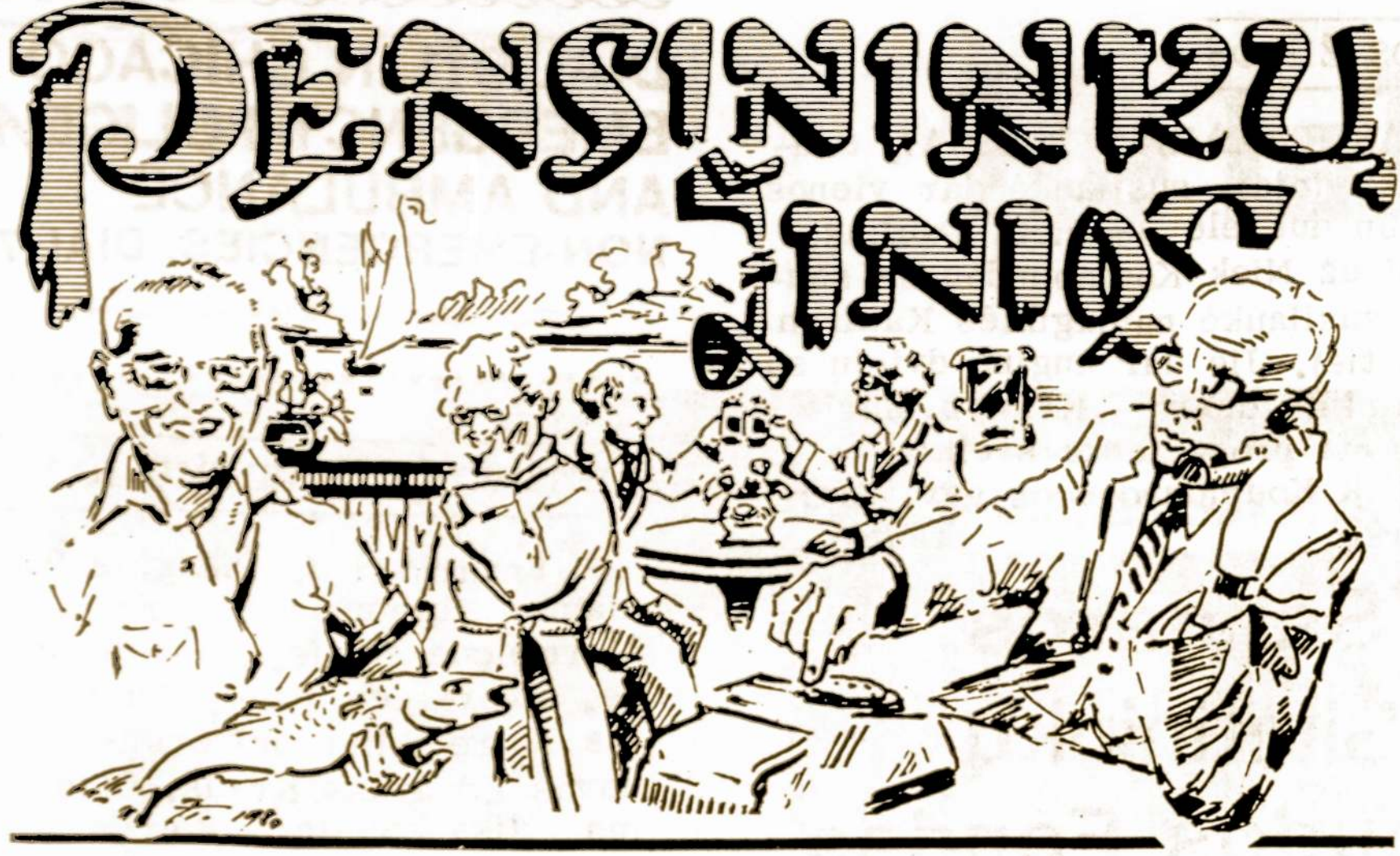
Siunčiu SANDAROS METINĘ PRENUMERATĄ..... 10 dol.

Siunčiu auką SANDAROS SPAUDOS FONDUI..... dol.

Iš viso..... dol.

MANO PAVARDE.....

ADRESAS;.....

ŠVENTO RAŠTO TEKSTAI IR PAAIŠKINIMAI

2. JĖZAUS ANTRAS ATĖJIMAS

Viešpats Jėzus daug kartų prisiminė mokytiniais apie savo antrąjį atėjimą. Todėl mokytiniai norėjo žinoti kada, kokiu būdu ir ką Viešpats darys sugrįžęs ant žemės. Jie norėjo žinoti, kada jis įsteigs žemėje žadėtąją dangaus karalystę. Jie suprato, kad jo antrasis atėjimas turėjo įvykti pabaigoje šio pasaulio. Todėl jie davė Jėzui klausimą, "Koks bus tavo atėjimo ir pabaigos ženklas?" Mat, Jėzus yra pasakęs, kad jam yra duota visa galybė danguje ir žemėje, todėl jis nebesugrįš kaip paprastas žmogus, bet kaip garbingas karalių Karalius ir valdovų Viešpats, su didele garbe ir galybe. Jis juk ateina karaliauti tūk-

stantį metų, prikelti mirusius ir daryti teisingą teisną, nubausti piktadarius ir atsilyginti gerą darantiems. Jis suvaldys ir nuramins besiginčijančias ir kariaujančias tautas ir įsteigs žemėje ramybę, taiką, vienybę, laisvę, lygybę, laimę ir suteiks paluknesiems amžinąjį gyvenimą.

ADRESAS: Joe Gramontas, 5421 So. Mo - zart St. Chicago, Ill. 60632

Kurie įdomaujatės, prašome parašyti atvirlaiškį, gausite dovanų įvairių knygų-knygelių.

ŠV. RAŠTO TYRINĖTOJAI

NUŠALIMO PAVOJUS

Dr. Jonas Adomavičius pastaruoju laiku plačiai kalbėjo per radiją ir rašė Chicago dienraščiuose apie kūno nušalimus, ypač tai taikant pensininkams. Čia duodame lentelę, kur parodomas

šalčio veikimas pagal oro temperatūrą ir vėjo greitį. Pavyzdžiui, esant oro temperatūrai 10 Fahrenheito laipsnių ir vėjo greičiui 10 mylių per valandą, gaunasi šalčio veikimas į kūną minus 9 F laipsniai, ir t.t. Tą viską galima surasti iš šios lentelės. Atrodo keista, bet su tuo reikia skaitytis.

Wind Speed (miles per hour)	Air Temperature (in degrees Fahrenheit)											
	35	30	25	20	15	10	5	0	-5	-10	-15	-20
	Equivalent Temperature on Exposed Flesh											
4	35	30	25	20	15	10	5	0	-5	-10	-15	-20
5	32	27	22	16	11	6	0	-5	-10	-15	-21	-26
10	22	16	10	3	-3	-9	-15	-22	-27	-34	-40	-46
15	16	9	2	-5	-11	-18	-25	-31	-38	-45	-51	-58
20	12	4	-3	-10	-17	-24	-31	-39	-46	-53	-60	-67
25	8	1	-7	-15	-22	-29	-36	-44	-51	-59	-66	-74
30	6	-2	-10	-18	-25	-33	-41	-49	-56	-64	-71	-79
35	4	-4	-12	-20	-27	-35	-43	-52	-58	-67	-74	-82
40	3	-5	-13	-21	-29	-37	-45	-53	-60	-69	-76	-84

Vėjo greitis

Veikianti į kūną temperatūra

TORONTO UKRAINIEČIAI STATYS PENSININKAMS NAMUS

Kanados lietuvių laikraštis "Tėviškės Žiburiai" rašo, kad Toronto ukrainiečiai, kurių Toronte priskaitoma apie 80,000, ryžtasi pastatyti pensininkų centrą prie šv. Dimitrijaus parapijos, kuri turi 4,5 akro laisvos žemės.

Projektas gana didelis: 15 aukštų pastatas su 259 butais, mokyklos patalpa ir salėmis. Šiam projektui įgyvendinti reikės \$ 12,5 mil. Lėšos pradėtos kaupti prieš 7 metus ir jų surinkta \$ 2,5 mil. gi \$ 10 mil. gausią paskolų ir valdžios pašalpų forma.

Šio projekto statybos darbai truksią dvejus metus. Kandidatų butams prašymai jau dabar plaukia šimtais iš visos Kanados ir USA.

P.B.

A.A. ANTANAS JAKIMAVIČIUS mirė Toronte 1980 m. gruodžio 30 d., palikęs liūdinčią žmoną Onutę, dukras Reginą Bražukienę, Alviną Ramanauskienę ir Antaniną Petruilienę su šeimomis.

Antanas Jakimavičius buvo Lietuvos kariuomenės savanoris - kūrėjas ir priklausė jų sąjungai, dalyvavo Toronto Pensininkų Klube.

Palaidotas sausio 3 d. Mississauga kapinėse.

1918 M. TILŽĖS DEKLARACIJA

CHICAGOS LIETUVIŲ VISUOMENĖS TILŽĖS AKTO MINEJIMO DALYVIŲ REZOLIUCIJA

Chicago lietuvių visuomenė, gausiai susirinkusi Lietuvių tau-

tinuose namuose paminėti 62 metų Tilžės Akto sukakties, kuriu Prūsų Lietuvos tautinė taryba 1918 metų lapkričio mėnesio 30 dieną paskelbė Mažosios Lietuvos susijungimą į vieną bendrą Lietuvos valstybę sekant:

Atsižvelgiant į tai, kad viskas, kas yra, turi teisę gyventi ir į tai, kad mes lietuviai čionai Prūsų Lietuvos gyvenantieji sudarome šito krašto gyventojų daugumą, reikalaujame mes, remdamiesi ant Vilsono tautų paties apsisprendimo teisės, priglaidimą Mažosios Lietuvos prie Didžiosios Lietuvos. Visi savo parašu-šita pareikškimą priimančiai pasižada visas savo jėgas už įvykdymą minėtojo siekio pašvesti" Tilžėje, lapkričio 30 d., 1918 m.

Pasirašo: J. Vanagaitis, Viktoras Gailius, Martynas Jankus, Mikelis Deveikis, Mikas Banaitis, A. Smalakys, Kristupas Paura, Mikelis Lymantas, D. Kalniškys, F. Zūbaitis, Kristupas Kiupelis, Jagomastas, Jurgis Lėbartas, Jurgis Arnašius, Z. Deivikas, Jonas Užpurvis, Jurgis Gronavas, Mikelis Mačiulis, E. Bendikas, M. Reidys, V. Didžys, J. Juška, M. Kleckus ir Jurgis Margys.

Chicago lietuvių visuomenė, vertindama šį visą tautą didžiai ipareigojantį Prūsų lietuvių testamentą ir su gilia pagarba prisimindama šio Akto signatarus, pabrėžtinai tuos, kurie už šį drasų žygi buvo vėliau mirtinai nukankinti nacių kacetuose, reikalauja, kad Lietuvos valstybine ateitimi besisielojantys politiniai veiksniai ir visuomeninės organizacijos dėtu visas pastangas, kad Tilžės Aktas būtų nuolat prisimenamas ir pilnai įgyvendintas. Lietuvių tauta turi būti laisva abiejuose Nemuno krantuose.

Paminėjime dalyvavusios visuomenės vardu igallioti pasirašo: Dr. Jurgis Anyas Vilius Trumpjonas Jonas Tijūnas Algis A. Regis

Chicago, Ill. 1980 lapkr. 30 d.

MAŽOSIOS LIETUVOS TAUTINĖS TARYBOS AKTAS, išleistas Tilžėje 1918 m. lapkričio 30 d., kuriuo, pagal prez. Vilsono Tautų apsisprendimo teisės punktus, reikalaujama Mažosios Lietuvos susijungimo su Didžiąja. (Iš dr. A. Račkaus archyvo)

Vliko seimo apžvalga

Tęsinys

VLIKO TARYBOS PIRMININKO

PRANEŠIMAS

VLIKO Seimui Toronte 1980m. gruodžio 13 - 14

Pagal Vliko Statuto 28 str. VLIKO Taryba, a) studijuoja ir planuoja Lietuvos laisvinimo uždavinius ir jiems vykdyti priemones, b) sudaro VLIKO Valdybą ir prižiūri jos veikimą, c) tvirtina Tautos Fondo Valdybą, d) laikotarpiui tarp VLIKO Seimo sesijų vykdo VLIKO Seimo funkcijas, išskyrus įstatų keitimą, e) atlieka visus kitus šio statuto pavestus uždavinius. Tai tokia yra VLIKO Tarybos kompetencija.

Šis pranešimas apima laikotarpį nuo 1979 m. gruodžio mėn. t.y. Seimo, įvykusio Baltimorėje iki šio Seimo Toronte.

Kaip žinote, VLIKO Taryba pastovaus pirmininko neturi. Jai pirmininkauja grupių asmenys Taryboje nuo posėdžio iki posėdžio pagal Statuto 1 ir 30 straipsnį. Taigi šių metų spalį 19 perėmė pirmininko pareigas iš pono Oželio, Lietuvos Atgimimo Sąjūdžio atstovo.

Nebūdamas nuolatinis pirmininkas negali duoti pilnų ir išsamių Tarybos veiklos apyskaitą. Duodu ją remdamasis Tarybos posėdžių protokolais ir savo atmintimi.

Šių metų laikotarpyje Taryba turėjo penkis posėdžius, visus Chicagoje Jaunimo Centre. Tai buvo sausio 27, kovo 29, birželio 14, rugpiūčio 23 ir spalio 19 d. Šeštasis posėdis turėjo būti gruodžio mėnesį, bet šis Seimas ir švenčių metas gal jį nustums kiek toliau.

Posėdžiuose svarstytos problemos: 1. Valdybos veiklos pranešimų išklausa ir kai kada kritika, 2. Tarybos pirmininko informacijos, 3. Tarybos komisijų pranešimai, 4. Tautos Fondo pranešimai ir 5. Kiti klausimai.

Tarybos šios kadencijos laikotarpyje veikė dvi nuolatinės komisijos. Politinė ir Teisių - vadovaujama inž. Jono Jurkūno ir Lietuvos Sienų - vadovaujama kunigo Anso Trakio.

Abi komisijos svarstė dienos ir ateities problemas ir savo svarstymų išvadas pateikdavo Tarybos susirinkimams.

AUKOKIME LIETUVOS LAISVINIMUI!

Maskvos agresija Afganistane atskleidė visam pasauliui Kremliaus kolonialinius kėslus ir padarė atviresnes širdis pavergtųjų šauksmui. Tuo pasinaudodami mes turime sustiprinti Lietuvos laisvės šauksmą. Aktyvesnė laisvinimo veikla, vykstanti Madrido konferencija reikalauja daugiau darbo ir lėšų. Žinodami Jūsų nuoširdų prielankumą Lietuvos laisvinimo reikalams, maloniai kviečiame paremti šiuos darbus, siunčiant savo auką adresu: Amerikos Lietuvių Taryba, 2606 West 63rd St., Chicago, Illinois 60629 arba perduodant vietiniam Alto skyriui.

Iš anksto tariame nuoširdų ačiū.

AMERIKOS LIETUVIŲ TARYBA

Amerikos Lietuvių Tarybai LITHUANIAN AMERICAN COUNCIL, INC. 2606 West 63rd Street Chicago, Illinois 60629

1981 m.mėn.d.

Kovai už Lietuvos laisvę, ryšium su Lietuvos Nepriklausomybės atstatymo paminėjimu, siunčiu savo auką sumoje.

Pavardė

Adresas

Vasario 16 minėjimas

AUKOKIME LIETUVOS LAISVINIMUI!

Laisvė yra viena pačių brangiausių dovanų, kuria dangaus ir žemės Kūrėjas apdovanojo žmones. Dėl laisvės, kaip ir dėl garbės, galima ir reikia aukoti savo gyvybę. Tai šventi ir prasmingi žodžiai, kurie kiekvieno patrioto lietuvių širdyje kelia norą ir troškimą dėl laisvės siekių negailėti savo geriausių pajėgų.

Todėl minėdami savo tautos nepriklausomybės atstatymo ir atkūrimo šventę, turime sąmoningai ir ryžtingai atlikti savo šventą pareigą: pinigine auka, konkrečiu darbu ir dvasios pasišventimu siekti pilnutinio lietuvių tautos idealo - Laisvės.

Chicago Lietuvių Taryba maloniai kviečia visas lietuvių organizacijas ir visuomenę gausiai dalyvauti Vasario 16-sios minėjime 1981 m. vasario 15 d. 2 val. p.p. Maria High School auditorijoje.

Aukas organizacijos ir paskiri asmenys prašome išeiti minėjime arba siųsti Chicago Lietuvių Tarybos išd. Irenai Sankus, 10221 S. Komensky Ave., Oak Lawn, IL 60453

Euphrosine Mikužis
Euphrosine Mikužis
Pirmininkė

AUKOS "SANDAROS" SPAUDOS FONDUJ

- \$ 50.00 Antanas Grigėnas, Chgo. Ill.
- \$ 30.00 John Jakubonis, Chgo. Ill.
- \$ 25.00 Paul Dargis, Pittsburgh, Pa.
- \$ 20.00 Dalia D. Bobelis, St. Petersburg Fla.
- \$ 16.00 Jonas Budrys, Toronto, Ont. Ca.
- \$ 15.00 JAV(R) LB Tarybos Prezidiumas, Chgo.
- \$ 10.00 Josephine Gulbinas, Chgo. Ill.
- \$ 10.00 Johann Cesna, Oaklawn- Ill.
- \$ 10.00 Č. Liutikas, Sydney, Australia

Po \$ 5.00 aukojo. Sophia Vaitaitis, Queens Vill. N.Y., Natalija Stiklius, Cicero, Ill., Leo E. Oksas, Los Angeles, Cal., Emily Cigas, Lakewood, Ohio, Pauline Varneckas, Prospect Hghts, Ill., Jonas Girdžiūnas, Union Pier, Mich., Antanas Mačionis, St. Petersburg, Fla., Lucy Kurkulis, Rochester, N.Y., Z. Malukas, Chgo. Ill. V. Tamošiūnas, Detroit, Mich., M. Stašaitis, Chgo. Ill.,
Po \$ 3.00 - Anna Uzun, Manchester, Ct, Sophie Jesiūnas, Joliet, Ill.
Po \$ 2.00 - Mrs. M. Dovidaitis, East Hampton, N.Y., Mary Mikshys, Frankfort, Ill., Petras Maleckas, Hillside, N.J.
Po \$ 1.00 Petras Konce, Southbeidge, Mich., Antanas Beinarauskas, Chgo. Ill.

Ed "Moose" Krause (Kriaučiūnas) priima žymenį iš De La Salle vidurinės mokyklos, Chicagoje, alumnų klubo pirmininko John L. Paukštis. Iš kairės: George Connor, mokyklos prezidentas br. Luke Lynch, Ed Kriaučiūnas ir John L. Paukštis. Ed Kriaučiūnas dalyvavo Lietuvos krepšinio rinktinėje, kuomet 1939 m. jį išsikovojo Europos krepšinio meistras titulą. Pastaruoju 31 m. jis vadovavo Notre Dame universiteto sporto skyriui.

MINĖJIMAS

Lietuvos nepriklausomybės atstatymo 63-jų metų sukaktį Korp! Neo-Lithuania, Chicagoje, ruošia š. m. vasario 8 d. 2 val. p. p. Lietuvių Tautiniuose Namuose (6422 So. Kedzie Ave.).

Programoje: iškilminga sueiga ir Eglės Juodvalkytės, atvykstančios iš Muencheno, Vakarų Vokietijos, paskaita. Meninę programą išpildys dainininkė Jūratė Tautvilaitė, neolituanų orkestras, vad. Algio Modesto ir Genovaitės Modestavičiūnės paruoštas montažas iš rašytojo Romualdo Spalio-Giedraičio, vienos kartos ciklo istorijos - 7 tomų.

TRUMPOS ŽINIOS

JONAS IR MARIJA PAULIAI, Sandaros skaitytojai, susilaukė dar vienos anūkės. Jų dukrelė Patricia Paulius, ištėkėjusi už Nick Koumoundouros, sausio 8 d. susilaukė naujagimės Kathryn Marie (Katie). Jie dar augina dviejų su puse metų kitą dukrą - Kristyn Marie (Kristy). Šia proga tenka sveikinti Pat ir Nick Koumoundouros, gyv. Marquette Parke. (th)

"Sandaros" Šimtinių Spaudos Fondas

PIRMIEJI "1981 METŲ SANDAROS ŠIMTINKAI"

- \$ 100 Aleksandras Chaplikas, So. Boston, Mass.
- \$ 100 Feliksas Motuzas, Detroit, Mich.
- \$ 100 Susivienijimas Lietuvių Amerikoje, New York, N.Y.
- \$ 100 Eleonora N. Chaplikienė, So. Boston, Mass.
- \$ 100 Alfonsas Giedraitis, Santa Monica, California

CICERO ILL.

VASARIO 16 MINĖJIMAS CICEROJE įvyks vasario 8 d. 12 val. šv. Antano parapijos salėje, 1500 S. 49 Court, Kalbės ALTO gen. sekretorius inž. G.J. LAZAUŠKAS. Meninėje dalyje dalyvaus solistė M. MOKKIENĖ, kuriai akomponuos muzikas A. VASAITIS ir FR. ZAPOLIO vadovaujama tautinių šokių grupė. Visus kviečia dalyvauti ALTO CICERO skyrius.

ALTO PIRMININKAS VYKSTA Į WASHINGTONĄ

ALT pirm. dr. K. Šidlauskas vasario 7 - 8 d.d. Washingtono dalyvaus Bendrojo Pabaltiečių Komiteto metiniam posėdyje. 1980-tais metais šio komiteto pirmininku buvo taip pat dr. K. Šidlauskas, pavaduotoju - prof. dr. J. Genys, o antrinkinke Ieva Migonytė.

STAMBI AUKA LIETUVOS REIKALAMS

Vienas patriotas lietuvis, kuris pradžiai pavadė neminėti, Amerikos Lietuvių Tarybai atsuntė pradžia 1000 dol., prašydamas nešamus tos sumos nuošimčius naudoti Amerikos Lietuvių Tarybos dabarties veiklai, o kapitalą palikti nepriklausomos Lietuvos reikalams. Tuo savo veiksmu bei pirmuoju pavyzdžiu aukotojas skatina, kad Altas įsteigtų toki fondą ir kad prie to prisidėtų tiek pavieniai tautiečiai, tiek ir organizacijos.

VEIKSNIŲ POSĖDŽIAI CHICAGOJE

Amerikos Lietuvių Tarybos valdybos posėdis įvyks sausio 30 d. Valdybos komisijų pirmininkai pristatys kitus pasirinktus komisijos narius.

Vyriausiojo Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto Tarybos posėdis bus sausio 31 d. Pirmininkaus dr. V. Šimaitis, sekr. J. Sakas.

DIAL 911 IN CHICAGO FOR EMERGENCY POLICE, FIRE AND AMBULANCE NON-EMERGENCIES: DIAL 744-4000

LIETUVOS ATSIMINIMŲ BANKETAS

Vasario 8 d. Čikagoje Vyčių ruošiamas "Lietuvos Atsiminimų" banketas Martinių salėje, 2500 West 94th Place, Evergreen Park. Jame bus pagerbtas Notre Dame universiteto sporto vadovas Eduardas Kraus. Meninę programą atliks solistai - Nerija Linkevičiūtė ir Algirdas Brazis, akomponuos Alvydas Vasaitis. Šokiams gros puikus orkestras. Pradžią 4:30 val. po pietų. Prie stalo vietas užsisakyti galima paškabinius telefonu FR 6-6489.

Vyčiai ir rengimo komiteto pirmininkas Haris Petraitis kviečia Čikagos lietuvius atvykti ir kartu iškilmingai atšvęsti Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo sukaktį.

E. Pakalniškiene

16 METŲ MIRTIES LAGERIUOSE IR TREMTYJE

Šiaurės pašvaisčių konclagerių kalinys Jonas Kreivėnas, 1974 metais ištrūkęs į laisvąjį Vakarų pasaulį, parašė savo atsiminimų knygą "Mirties Lageriuose ir Tremtyje". Knygos rankraštis jau yra atiduotas spausdinti ir 1981 m. vasario - kovo mėn. turėtų išeiti iš spaudos.

Knyga parašyta vaizdžiai ir įdomiai. Tai bus dar vienas dokumentas, kuris atskleis daug naujų faktų apie mūsų tautos kančias ir žudymus sovietų okupacijos metais.

Buvęs kalinys Jonas Kreivėnas yra mums gyvas liudininkas, kuriam per 16 metų kalnimo ir tremties teko daug kentėti ir kovoti su mirtimi. Daug tūkstančių mirčių ir nekaltų žmonių kankinių buvo liudininku ir pats skaudžiai tuos žiaurumus išgyveno.

Kas Sovietų sąjungos kalėjimuose ir koncentraciniuose lageriuose dėjęsi ir šiuo metu dedasi, tai joks pasaulio įstatymas pateisinti negali ir negalės pateisinti per amžius.

Skaitytojas knygoje ras tokių aprašymų, kurių iki šiol joks kalinys ar tremtinys savo knygoje nėra parašęs. Knyga turės apie 300-350 psl., ir turės šiuos skyrius: I. Pirmos Lietuvos okupacijos dienos; II. Mirties lageriuose; III. Tremtyje (Kazachstane); IV. Sunkus kelias į laisvę. Knygos atspausdinimas kainuos apie 5,500 dolerių, jos išleidimui yra sudarytas komitetas, kuris stengsis surinkti reikiamas lėšas spausdinimo išlaidoms padengti.

Tam tikslui Midland Savings & Loan Ass'n yra atidaryta sąskaita Nr. 3039-1. Komitetas kviečia patriotiniai nusiteikusius tautiečius-lietuvius, finansiniai prisidėti prie šios knygos išleidimo.

Aukoję \$100 ar daugiau bus garbės leidėjai. Aukoję \$25 - garbės prenumeratoriai. Aukoję tarp \$25 ir \$100 - rėmėjai. Jų pavardės bus paskelbtos spaudoje ir knygos pabaigoje. Čekius siųsti šiuo adresu: J. Kreivėno Knygos Fondas, 6824 S. Talman Ave. Chicago, Ill. 60629. Komitetas knygai reni

Apdraudų Agentūra

Tel.: 778-2233

Bell Realty & Bace Ins. Agency

Juozas Bacevičius
VALANDOS

Kasdien 9 - 8 val. vakaro
Šeštadieniais ir sekmadieniais
9 - 4 val. po pietų

6529 So. Kedzie Ave.

- Chicago, Ill. 60629

SOPHIE BARGUS RADIO ŠEIMOS PROGRAMOS

ALDONA ir dukra SOFIJA DAUKAI

IŠ WOPA 1490 KIL. AM

Lietuvių kalba: kasdien nuo pirmadienio iki penktadienio 4:00 - 4:30 val. po piet. Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 8:30 iki 9:30 val. ryto.

7159 South Maplewood Avenue

Tel.: HEMlock 4-2413

CHICAGO, ILLINOIS 60629

ŠIMAITIS REALTY

INSURANCE • INCOME TAX • NOTARY PUBLIC

2951 W. 63rd Street CHICAGO, Illinois 60629

Office - 436-7878

Res. 839 - 5568

VLADAS ŠIMAITIS, J.D.
Registered Broker

Didžiausias Kailių Pasirinkimas!

PAS VIENINTELĮ LIETUVIŲ KAILININKŲ CHICAGOJE

Ištaigos: 263-5826
Namų: 677-8489

NORMANŲ BURŠTEINA
185 No. Wabash Avenue
second floor
Chicago, IL 60601

RAMUNĖ

DELIKATESŲ KRAUTUVĖ RESTORANAS

2547 West 69th Street, Chicago, IL 60629
Čia yra lietuviškų knygų, gaidų, plokštelių ir kt. lietuviškų kūrinių.
Telefonas 925 - 4254

Savininkai - Ona Konkulevičiūnė ir Bronius Zabukas

NAUJA LIETUVIŠKA RADJO PROGRAMA

"LIETUVOS AIDAI"

Veda Kazė BRAZDŽIONYTĖ

KASDIEN nuo pirmadienio iki penktadienio 8:30 val. vakare

Visos laidos iš WCEV 1450 Kc BANGA.

ST. PETERSBURGE: 12 val. 30 min.

WTIS 1110 AM BANGA.

Adresas: 2646 West 71st St.

Chicago, Ill. 60629. Tel. 778-5374.

ENGLISH section

He talked back to the KGB

Vladas Šakalys

(Continued from Sandara Nr. 1, 1981)

By Daniel Southerland Staff correspondent of The Christian Science Monitor Washington

"Sit down and give your name," Pilelis says, as though they were meeting for the first time.

Sakalys sits down, but he does not give his name. Instead he begins to challenge and question in his own way, citing the Soviet legal codes at every opportunity as his authority.

"Please show me your documents so that I will know whom I am talking with," he tells the interrogator. The KGB major is not pleased. He begins to curse - in Russian, of course. It is a better language for cursing than Lithuanian. He also begins to pound the top of his desk.

The rules of the game allow the interrogator to move about, pound the desk, make a threatening fist. The man in the chair in front of him, on the other hand, is required to stay put and is not even allowed to cross his legs.

"You have been invited to a government office," Pilelis says. "You know very well who invited you here."

"Your office has a bad reputation," Sakalys says, managing to stay cooler than his interrogator. "There were chiefs of this agency who were shot for working with the imperialists," he continues, insulting the KGB man with a reminder of the execution, among others, of Lavrenti Beria, Stalin's main hatchet man and chief of secret police.

Major Pilelis decides that it is time to threaten. "People such as you can be taught, and some of them have been taught," he says.

"Threats are of little interest to me," Sakalys responds. "I only want to see your documents."

"And please don't shout at me," Sakalys continues. "You may think that you're an important person, but you're not. I'm important, because without me, there would be no questioning. You can be replaced. You're nothing more than a clerk."

"What are you play-acting for?" Major Pilelis says, toning down his attack. "It won't get you anywhere."

The KGB man does finally show Sakalys his identification papers, and he gets to the point: He wants to know what Sakalys knows about the cases of Antanas Terleckas and Julius Sasnauskas, two among 45 Estonians, Latvians, and Lithuanians who signed a 1979 declaration opposing the Soviet occupation of the Baltic states.

Sakalys was also a signer of this "Baltic Declaration," but he tells the KGB man he can say nothing about the case until he knows what the charges are all about. He asks to see the file on the case.

The KGB officer decides it is time to threaten again. "There have been some smart people," he says. "Some have been as smart as you, some smarter - but they all got straightened out in the end."

Sakalys counters with a demand that a complete record of the interrogation be kept.

"Don't tell me what to do," Pilelis says. "You must obey the Soviet laws," Sakalys responds. "In this particular office, people seem to get used to forgetting and dishonoring the laws."

"Yes, I know how well you abide by the laws," Pilelis replies, trying sarcasm.

"How good that you, too, know about the laws," Sakalys says.

Pilelis has prepared "minutes" giving his version of the interrogation and asks Sakalys to approve them with his signature.

Sakalys refuses on the grounds that the document states his nationality incorrectly. It says that he is a citizen of the Soviet Union.

"My citizenship is Lithuanian," he declares. Pilelis's time is up. It is now the turn of a KGB lieutenant colonel known as Vytautas Kazhys. Another "old friend" of Sakalys, the well-nourished Lithuanian colonel is wearing a dark blue suit. His thinning hair is brushed straight back.

In 1969, Kazhys had brought Sakalys out of a forced labor camp to see if they could make him a bit more cooperative. In the presence of Kazhys, several men had bent Sakalys over a chair and beat him with their fists and boots. Sakalys recalls that one of his tormenters at the time, a Russian named Shenin, kept saying: "This isn't beating. It's only an education."

Kazhys opens this time with a soft approach. "How do you happen to be here?" he asks.

"Perhaps you could explain that to me," Sakalys replies. "I really don't know," the colonel says.

"Well in that case, why don't you contact the office that surely must know - the KGB?" Sakalys asks, still in a mood to be sarcastic.

Kazhys gets to the point. The world is threatened by war, he says, and it would help lower tensions if Sakalys would renounce his signing of the Baltic Declaration.

Sakalys refuses, and the interrogator switches to a hard line. "There will be a war, and you won't see the first day of it," he tells Sakalys.

"And you won't live to see the last day of it," Sakalys fires back. "The funeral bells have rung for this empire."

In an attempt at intimidation, Kazhys mentions that two other Baltic nationals already under arrest are going to be committed to mental hospitals.

"Under Soviet law, only a doctor, only a psychiatrist, can decide that," Sakalys says. "Don't be naive," says the colonel.

"Thank God the conveyor belt of arrests has begun moving," Kazhys continues. "And you will be next. . . . You are guaranteed 10 to 15 years."

"Do whatever you like, but please don't arrest me," Sakalys says, sticking with sarcasm.

He is released pending a final arraignment, which would, of course, mean 10 to 15 more years in prisons and labor camps.

Only two days after that interrogation, on Sunday, June 1, Sakalys decides he must escape. He assumes that he is being followed by the KGB men who keep his mother's house under surveillance. But he knows the narrow, twisting streets of Vilnius well and slips in and out of alleyways and courtyards until he is sure they have lost him. He goes into hiding in the countryside, and on June 26 heads north by train.

Sakalys travels on the trains at night, sleeps in overhead luggage racks, and pretends to be a drunk in order to avoid conversations and questioning. During a stop in Leningrad, he buys food, a rucksack, a knife, and a pocket mirror.

From friends in the labor camps, he knows something about the region of Karelia where he is heading. He disembarks at Idel, north of Nadvoitsy, and proceeds on foot toward the border. Ahead of him lie the dogs, the guards, the electric fence, and something he did not expect, the icy waters of a lake.

But first there is a 35 mile-wide uninhabited zone which no one is allowed to cross without a permit. That is the easy part. He has to stop once to allow military traffic to pass, but makes it unscathed to the next of these Dante-like circles of testing: a 10 mile-wide no-man's land. Here there are roving patrols of two to three men with dogs.

At one point, as he is reaching the top of a hill, Sakalys hears the sound of pebbles being tossed into a pond. He takes cover and sees three soldiers with a dog. One of the soldiers is soaking his feet in the pond. Fortunately for Sakalys, the wind is blowing toward him and away from the dog, so that he is not detected. He knows that if he is captured he is in for rough treatment. Those who have tried and failed to cross the border say that at a minimum the bor-

der guards are likely to knock a man's teeth out and possibly break a few ribs before sending him back to labor camps. Next he is confronted by the electric fence. It is eight feet high, but he is prepared. Placing his feet on the insulators and propping himself up from behind with a dead tree limb, he works his way up the fence and then over it. His next obstacle is the lake, too wide at this point for him to swim. He chooses to move north, knowing that a Soviet garrison house will be ahead of him. It is 5 a.m. and time is getting short. He decides he must squeeze past the garrison house and then find a better place to cross the lake. The area has been cleared of vegetation and is carefully raked so that Sakalys's foot prints are showing everywhere.

He smooths over the prints with his hand and pours moth flakes over them as well. He pours enough to repel the dogs but not so much, he hopes, that the Soviet border guards will detect the smell.

He walks boldly through a courtyard praying that the men inside the garrison are asleep. To one side is the lake, to the other the electric fence. Somewhere to the west is Finland.

At this point, the lake is dotted with islands. Sakalys straps his shirt, trousers, and jacket over his head and proceeds to swim from one island to another. He comes within 150 yards of what looks like a guardhouse on stilts. No one stirs. A patrol boat appears in the distance but it is moving

against the morning sun and he can't make out its color. It circles around and he sees that the color is red. A Soviet patrol boat. But it doesn't see him and moves away.

Sakalys comes out of the water and finds that there are three barbed wire fences and another area cleared of all vegetation to be negotiated. As he struggles over the fences helped by another old tree limb he hears dogs barking. They are too late. Sakalys is now in Finland.

But this is not the end of the ordeal. Finland can be a trap as well. The Soviet Union has an agreement with the Finns whereby they are supposed to return to the Soviets any persons who enter Finland illegally from Soviet territory.

Sakalys must make his way by stealth across Finland. He has calculated that his best chance lies in finding an isolated farm, and this is what he does. He encounters an old Finnish farmer and speaks to him a few words of the Estonian language. It has similarities to the Finnish language.

The old man gives Sakalys a map, a pound of butter, and three pounds of bread. Sakalys takes up his journey again, traveling west toward Sweden. He moves only at night, staying close to, but never on, main roads. But on the sixth day of his trek across Finland his food runs out.

For four days, Sakalys is without food and kept from sleeping by rain and cold.

It is on the 10th day of his journey across Finland that he reaches the Swedish border. He does not realize that there is no checkpoint and that he can cross the border freely. He chooses an isolated spot to make the crossing and plunges into a river marking the border. Weak from a lack of food, he has only one thought in mind: "Never look back." The rapids nearly carry him away, and it takes an hour for him to reach the other side. He claws at mud-covered rocks and pulls himself ashore. Half walking, half crawling, he makes it to a clump of trees and collapses - free at last.

From THE CHRISTIAN SCIENCE MONITOR, November 19, 1980, Washington.

Looking for books about Lithuanian in English? Write to: Lithuanian Days Bookstore 4364 Sunset Boulevard Los Angeles, CA 90029

The Boston Lithuanian Scene

The ethnic scene at Boston is much alive and active from Irish to Chinese inclusive. The Italians, for instance, are planning a million dollar cultural center, while the Lithuanians spent thousands to renovate and modernize their old center at the American Lithuanian Citizens Club, which not only arranges dances and serves ethnic foods on certain days, but presents concerts and plays in its halls. Its New Year's parties are something to write home about. Interesting ethnic cultural Saturday Nights at the Lithuanian National Home draw good attendances. While cousin Latvians maintain one radio hour, Lithuanians have two. Ethnic activity moved a local American poet, Felicia Lampport of Cambridge, who published several books of verse, to write;

Boston's very proud of its minorities, Delighted to be polyglot, But according to relevant authorities, A melting pot is what it's not.

Italian, Irish, Slavic and Hebraic now Are sedulously sticking to their own, Which makes the Boston picture a mosaic now, With every group as solid as a stone.

The reason is the hard and fast conviction felt By members of each ethnic group That as soon as a minority begins to melt, It's bound to wind up in the soup.

International Lithuanian Publicity

International publicity about Lithuanian affairs at the present time is continued by an offshoot of the old ELTA - telegraph Agency of Lithuania - which was similar to our AP and UPI and began to operate in independent Lithuania in 1920. Among its first directors was an American Lithuanian girl from Worcester, Mass., MAGDALENA AVIETENAITĖ, who came to United States in 1899 at the age of 7, graduated Worcester Classical High, studied in Switzerland, and edited the Worcester weekly, Amerikos Lietuvis, 1914-1920.

She then decided to settle in independent Lithuania and served as director in ELTA till 1926, after which she directed the Press Information Bureau at the Ministry of Foreign Affairs, 1929-1940, serving some time under another American Lithuanian, Bronius K. Balutis, who edited the Chicago weekly Lietuva and entered the Lithuanian diplomatic service in 1920, making distinguished career. Fleeing Soviet occupation, Miss Avietenaitė returned to the United States, taught sociology at Anshurst College in Conn, and served as librarian in Manhattanville College (Purchase, N.Y.) until retirement in 1965.

ELTA now publishes a monthly bulletin in English at Washington, D.C., a French one in Paris, a Spanish one in Argentina and an Italian one in Rome. It is supported by American Lithuanian funds.

Vyt. Širvydas

(This Map reprinted from ST. PETERSBURG TIMES)

'In Lithuania, everyone is waiting to see how it will end in Poland.' - Vladas Sakalys

BULLETIN offering information and documentation on current events and problems concerning Lithuania.

ELTA INFORMATION BULLETIN (English) 1611 Connecticut Ave. NW, Suite 2 Washington, D.C. 20009, USA

Appgaulės ir melo imperijoje

Kaip Rusijos carų laikais, lietuviai ir dabar patiekia aukščiausiems savo valdovams malonės prašymus.

"Mes, Klaipėdos m. ir visos LTSR katalikai, pakartotinai kreipiamės į Jus, TSRS Aukščiausios Tarybos Prezidiumo Pirmininke, prašydami padėti mums, kad galėtume naudotis bažnyčios pastatu ...

Tas malonės prašymas nurodo, kad tai nėra pirmas, bet jau ketvirtas prašymas grąžinti oficialiai leista statyti bažnyčią:

"Apie daromą tikintiesiems skriaudą buvo rašyta TSRS MT Pirmininkui N. Chruščiovui, tačiau jis žmogaus teisių negynė ..."

Leidimas šią bažnyčią statyti buvo gautas TSRS (visos Rusijos) Aukščiausios Tarybos per Lietuvos Ministerių Tarybą M. Šumausko parašu 1956 metais. Visa statyba buvo vykdoma talkos būdu-atlikus skirtų darbų įsipareigojimus ir apmokant išlaidas už su oficialiais leidimais gautas medžiagas ir valstybiniame banke šiam tikslui atidarytos sąskaitos aukoms laikyti.

1960 metų vasarą bažnyčia buvo baigta ir rugpjūčio mėnesyje ji turėjo būti pašventinta, ją pavadinant Taikos Karalienės vardu. Deja, vietos valdžia tuomet pradėjo ieškoti įvairiausių dingusių, pradžioje paskirdama komisiją, vadovaujamą arch. Stumbro.

Klaipėda dabar turi virš 170,000 gyventojų. Katalikams ten tarnauja tik sena vos 220 kvadratinų metrų (apie normalaus 2000 kv. pėdų buto) dydžio bažnytelė.

ne tik reikalinga, bet jos statyba buvo net Maskvos leista. Patys tikintieji baigia savo malonės prašymą tvirtindami:

"Mes manome, kad šios šventovės gražinimas pasitarnautų Tarybinės valstybės autoriteto pakėlimui ne tik mūsų šalyje, bet ir tarptautiniu mastu."

L. Miškinis

PADEKA

Skulptorius Vytautas Kašuba Kalėdų-Naujųjų Metų progą padovanojo Lietuvos Generaliniam Konsulatui New Yorke vėliausia savo kūrinį - VYTAUTAS DIDYSIS 1392-1430.

Generalinis Konsulas Anicetas Šimutis nuoširdžiai dėkoja skulptoriui už papuošimą kuklių Lietuvos Generalinio Konsulato patalpų vertinguo kūrinio.

ORGANIZACIJŲ ATSTOVAI, DALYVAVĖ VLKO SEIME

(Atkelta iš pusl. 6)

- Liet. Tautinis Sąjūdis -- Eug.A.Bartkus, Teodoras Blinstrubas, Pranas Kvedaras, Lietuvių Vienybės Sąjūdis -- Juozas Pažemėnas, Antanas Skirius, Lietuvos Atgimimo Sąjūdis -- Kazys Oželis, St.Jakubickas, Vyt.Jokubaitis, Lietuvos Darbo Federacija -- dr.Vl.Šimaitis, V.Montvilas, Jonas Azubalis, Lietuvos Laisvės Kovotojų S-ga -- Jonas Jurkūnas, Aleksandras Jučys, Stasys Kuzmas, Lietuvos Socialdemokratų Partija -- Lidija Novogrodskienė, Mykolas Pranevičius, Juozas Šarapnickas, Liet. Ūkininkų Part. Atstovybė Užs. -- Dr.D.Krivičkas, Teodoras Stanulis, Vytautas Banelis, Liet. Ūkininkų S-ga -- dr.Br. Povilaitis, Petras Augaitis, K.Lukošius, Lietuvos Vals tiečių Liaudininkų S-ga -- Ant. Masionis, Marija Noreikienė, Leonas Girinis, Maž. Lietuvos Rezistencinis Sąjūdis -- Ieva Adomavičiienė, Arturas Paulaitis, Gytis Šernas, Rytų Liet.Rezistencinis Sąjūdis -- K.Dirkis, Jeronimas Cicėnas, Steponas Varanka.

Tęsinys

OKUPUOTOJE LIETUVOJE PO 1962 m. LIEPOS 13 - 14 d. BAŽNYČIOSE GIEDAMOS GIESMĖS

4. EILĖRAŠTIS

Marija, viltis mūs tikroji, Ir meilė vargingo žmogaus, Pamilai lietuvių Tu šalį Ir meilės Tu teiki dangaus. Kai vakaro saulė jau leidžias Ir ruošias visi jau ilsėtis, Tik Tu, Švenčiausia Marija, Skubi žmonijai padėti. Dangaus šviesybe nusileidžia Marija tarp žvaigždžių šviesių Ir jaunai mergaitei ji rodo Tarp pievos žolių, dobilų. Mergaitė labai nusigando Ir bėga tėvelius pašaukti, Bet šventa Mergelė Marija Nenori taip ilgai jos laukti. Ne visiems ta laimė yra skirta, Kad veidą švenčiausio matytų - Todėl šiai jaunai mergaitei Reik antrą kartą aplankyti.

OKUPUOTOJ LIETUVOJ

Ir ima į rankas rožančių - Tai ginklas krikščionio žmogaus. Ir eina patikti Marijos - Gal vėl nusileis iš dangaus. Ir mato mergaitė Šviesybę, Ir stovi prieš Josios akis, Ir drįsta ji klausiti Mariją, Ir laukia, ką Ji jai sakys. -Švenčiausia Mergelė Marija, Neverta tos laimės buvau, Kokia aš šios žemės dukrelė Tave antrą kartą matau. Tą džiaugsmą verti tik matyti Šventi kunigai, vyskupai, Švenčiausia Mergelė Marija, Kodėl taip mane pamilai? Švenčiausia Mergelė Marija, Išgelbėk žmoniją, prašau Nuo ligų ir karo pavojų, Nes Tave antrą kartą matau. - Žmoniją tada išgelbėsiu, Kada melstis daugiau pradės. Ir tave, jaunoji mergele, Išgelbėju šiandien nuo mirties. Marija tarp žvaigždžių žibėjo Ir rūbus jai dengė plaukai, Aplinkui Švenčiausią žibėjo Auksiniai laukų dobilai. Ir veidą švenčiausią nuleido, Nes gaila jai savo tautos, Ir mato, kaip žūsta jaunimas, Ir ieško kitokios šviesos. -Tu viena gali užtarti Prie dangiško savo Sūnaus Ir visą žmoniją patraukti, Kurie tik taikos reikalaus. Amen.

Manoma, kad šis eilėraštis sukurtas Ramutės, kuri tą visa matė, Ramutė gimusi 1944.I.23.

(Bus daugiau)

PS: Apie Škiemonių ir kitus įvykius paaiškės daugiau kituose tęsinuose. Anksčiau skelbta ir ši medžiaga Laisvę - jė pasaulį pasiekė be bolševikų cenzūros.

Kas skaito, rašo - SANDARA išsirašo

BALTIC BAKERY Chicago, Illinois 4627 SOUTH HERMITAGE AVE Tel. LA 3-1510 2616 WEST 69th STREET Chicago, Illinois Tel. 737-6784 EUDEIKIS DOVYDAS P. GAIDAS - GERALDAS F. DAIMID Laidotuvių Direktorai TRYS MODERNIŠKOS KOPLYČIOS 4330 South California Avenue Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852 4605-07 South Hermitage Avenue Telefonas - YArds 7-1741-2

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI Lietuvos Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai PETRAS BIELIŪNAS 4343 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-3572 POVILAS J. RIDIKAS 3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911 STEPONAS C. LACK IR SŪNŪS (LACKAWICZ) 2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1219 2314 W. 23rd PLACE Tel. Virginia 7-8872 11028 SOUTHWEST HIGHWAY, Paloe Hills, ILL. 974-4410 PHILLIPS - LABANAUSKAS 3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401 JURGIS F. RUDMIN 3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138, 1139 VASAITIS - BUTKUS 1446 S. 50th AVE., CICERO, ILL. Tel. OLYmple 2-1003 TURIME KOPLYCIAS VIŠOSE MIESTO DALYSE

MAŽEIKA & EVANS Laidotuvių Direktorai 6845 SO. WESTERN AVENUE TRYS MODERNIŠKOS AIR-CONDITIONED KOPLYČIOS MASINOMS VIETA REpublic 7-8600 REpublic 7-8601

PETKUS TĖVAS IR SŪNUS Laidotuvių Direktorai MARQUETTE FUNERAL HOME 2533 West 71st Street Telef.: GROvehill 6-2345-6 1410 South 50th Avenue, Cicero Telef.: TOWnhall 3-2108-9 TRYS MODERNIŠKOS KOPLYČIOS Aikštė Automobiliams Statyti

Nuo 1914 Metų Midland Savings aptarnauja taupymo ir namų paskolų reikalais visas mūsų apylinkes. Dėkojame Jums už mūsų parodytą pasitikėjimą. Mes norėtum būti Jums naudingi ir teityje. Saskaitys apdraustos iki \$40,000.00 FRANK ZOGAS President 2657 W. 69th St. Chgo., Ill. 60629 • Phone 925-7400 5 1/2% paid quarterly 4 Year Savings Certificates Minimum \$5,000 7 1/2% All accounts compounded daily - Passbook Savings

PASSBOOK SAVINGS... the best way to save regularly! 5 1/2% SAVINGS ACCOUNT Paid and Compounded Quarterly OUR SAVINGS CERTIFICATES EARN UP TO 8% Mutual Federal Savings and Loan 2212 WEST CERMAK ROAD CHICAGO, ILLINOIS 60608 PETER KARANAUKAS, President Phone: Virginia 7-7747 HOURS: Mon-Tue-Fri. 9-4 Thur. 9-8 Sat. 9-1 SERVING CHICAGO AND SUBURBS SINCE 1905